

На основу члана 41а став 2. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18-др. закон) и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС” бр. 55/05, 71/05-исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12-УС, 72/12, 7/14-УС, 44/14 и 30/18-др. закон),

Влада доноси

УРЕДБУ О ПРОГЛАШЕЊУ ПРЕДЕЛА ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА „ПЛАНИНА ЦЕР”

Члан 1.

Планина Цер као најистуренија острвска планина јужног обода Панонског басена, са највишим врхом Шанчина (689 m), ставља се под заштиту и проглашава заштићеним подручјем под именом „Планина Цер”, као природно добро од регионалног, односно великог значаја и сврстава се у II категорију заштите, као Предео изузетних одлика (у даљем тексту: Предео изузетних одлика „Планина Цер”).

Члан 2.

Предео изузетних одлика „Планина Цер”, ставља се под заштиту како би се очувало 413 биљних таксона, од којих 131 врста имају национални и међународни значај, и то крвавац (*Hypericum androsaemum*), која расте на две локације у Србији, на Церу и Гучеву, пет врста орхидеја – заврата бела (*Cephalanthera longifolia*), калужђарка (*Epipactis helleborine*), остружница, шиљореп (*Limodorum abortivum*), каћунак, салеп (*Orchis morio*) и вимењак (*Platanthera bifolia*); 29 врста дрвећа, од чега је 12 са спискареликтних, ендемичних, ретких и угрожених; ксеротермне климатогене заједнице храстова, пре свега сладуна (*Quercus farnetto*), цера (*Quercus cerris*), китњак (*Quercus petraea*) и граб (*Carpinus betulus*); седам врста водоземаца, од чега су шест врста строго заштићене и осам врста гмизаваца од чега су четири врсте строго заштићене на основу националног законодавства, као што су: даждевњак (*Salamandra salamandra*), алпски мрмољак (*Ichthyosaura alpestris*), барска корњача (*Emys orbicularis*), белоушка (*Natrix natrix*), рибарица (*Natrix tessellata*) и др.; специфичне степске врсте пољска волухарица (*Microtus arvalis*), зец (*Lepus europaeus*) и ласица (*Vulpes vulpes*).

Подручје планине Цер је од 2000. године идентификовано као међународно значајно подручје за птице ИВА017 (*Important Bird Area*). Врсте које су номиновале подручје Цера за ИВА подручја су: сеоски детлић (*Dendrocopos syriacus*), шумска шева (*Lullula arborea*), руси сврачак (*Lanius collurio*), ћук (*Otus scops*), зелена жуна (*Picus viridis*) и средњи детлић (*Leipicus medius*).

Планина Цер је настала утискивањем палеозојских гранитних стена у околну масу током доњег перма а интензивни магматизам у том периоду довео је и до метаморфизма околних стена.

На подручју планине Цер, евидентирани су споменици културе од посебног културног значаја и велике историјски вредности: Комплекс Манастира Радовашница (утврђено непокретно културно добро) потиче са почетка XV века; Археолошко налазиште Коњуша (споменик културе) рановизантијско утврђење, изграђено после варварских упада током IV и V века; Археолошко налазиште Тројанов град (споменик

културе) за које је процењена старост у периоду од III до V века; Археолошко налазиште Видојевица (споменик културе) рановизантијско утврђење, изграђено током IV века; Археолошко налазиште Косанин град је рановизантијско утврђење изграђено током IV века. Посебан, историјски значај планине Цер везује се за Први светски рат, јер се на овом подручју одиграла Церска битка, вођена од 15. до 19. августа 1914. године, у којој је храбра српска војска извојевала прву савезничку победу против аустроугарских трупа.

Члан 3.

Предео изузетних одлика „Планина Цер”, се налази у северозападној Србији, представља најистуренију острвску планину јужног обода Панонског басена и обухвата Град Лозница са катастарским општинама Доњи Добрић, Јадранска Лешница, Јошева, Каменица, Лешница, Милина, Ново Село, Текериш, Трбосиље и Чокешина и Град Шабац са катастарском општином Бела Река, Десић, Двориште, Петковица, Радовашница и Румска.

Предео изузетних одлика „Планина Цер” износи 6.259,62 ха, од чега је 3.883,04 ха (62,03%) у државном власништву, 1.567,11 ха (25,04%) у приватном власништву и у јавном власништву, 809,47 ха (12,93%), од чега је II степеном обухваћено 24,64% и III степеном 75,36% укупне површине подручја Предела изузетних одлика „Планина Цер”.

Опис границе и графички приказ Предела изузетних одлика „Планина Цер”, дати су у Прилогу – Опис границе и графички приказ Предео изузетних одлика „Планина Цер”, који је одштампан уз ову уредбу и чини њен саставни део.

Члан 4.

На подручју Предела изузетних одлика „Планина Цер”, утврђују се режими заштите II и III степена.

Режим заштите II степена, укупне површине 1.542,54 ха, односно 24,70% површине Предела изузетних одлика „Планина Цер”, обухвата следеће локалитете:

1) „Видојевица“, налази се на територији Града Лознице (К.О. Лешница, К.О. Ново Село, К.О.Јадранска Лешница и К.О. Доњи Добрић), површина овог локалитета износи 240,13 ха;

2) „Гребен Цера“, налази се на територији Града Лознице (К.О. Чокешина и К.О. Милина) и Града Шабца (К.О. Петковица, К.О. Бела Река и К.О. Радовашница), површина овог локалитета износи 947,43 ха;

3) „Косанин град“, налази се на територији Града Лознице (К.О. Милина), површина овог локалитета износи 44,74 ха;

4) „Тројанов град–Коњуша, налази се на територији Града Лознице (К.О. Трбосиље) и Града Шабца (К.О. Десић и К.О. Двориште), површина овог локалитета износи 310,24 ха.

Режим заштите III степена, укупне површине 4.717,08 ха, односно 75,30% површине Предела изузетних одлика „Планина Цер”, обухвата преостали део заштићеног подручја који није обухваћен режимом заштите II степена.

Члан 5.

На подручју Предела изузетних одлика „Планина Цер”, на површинама на којима је утврђен режим заштите III степена, спроводи се проактивна заштита, где се могу вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног

унапређења заштићеног подручја, развој села и унапређење сеоских домаћинстава, уређење објеката културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства, очување традиционалних делатности локалног становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора.

Осим забране радова и активности које су као такве утврђене чланом 35. Закона о заштити природе, забрањују се и:

1. образовање депонија;
2. измена морфологије терена, односно извођење радова који би могли да униште или наруше геоморфолошке и хидролошке карактеристике подручја;
3. превођење вода и измена хидродинамичких карактеристика и режима потока и река, као и сви други радови и интервенције које могу утицати на измену хидролошког режима подземних и површинских вода;
4. изградња хидротехничких објеката (брана–акумулација), преграђивање и регулација водотока, као и изградња (малих) хидроелектрана на водотоцима;
5. промена намене водног земљишта;
6. изградња септичких јама пропусног типа и свако испуштање отпадних и осочних вода у водоток и земљиште;
7. експлоатација минералних сировина у зонама непосредне и уже заштите изворишта водоснабдевања, на подручјима или у близини подручја намењеног туризму, на подручју или у близини заштићене околине непокретних културних добара;
8. уништавање и сакупљање строго заштићених и заштићених биљних и животињских врста;
9. ложење ватре осим наместима одређеним за ту намену;
10. уношење инвазивних врста;
11. пустошење и крчење шума, као и чиста сеча шума, која није планирана као редован вид обнављања шума;
12. сеча појединачних старих стабала, импозантних дендрометријских карактеристика значајних заочување биодиверзитета и културног наслеђа;
13. уношење инвазивних алохтоних врста;
14. узнемиравање фауне и сакупљање јаја;

Радови и активности ограничавају се на:

1. отварање нових и проширивање постојећих мајдана (позајмишта) техничког камена унутар заштићеног подручја, осим уколико је привременог карактера и просторно и временски строго ограничен, а користи се за побољшање услова животе локалне заједнице (изградња и одржавање локалних саобраћајница и сл.);
2. узимање петролошког и палеонтолошког материјала, осим за потребе научних истраживања;
3. каптирање извора, изградња водозавата, бушотина или издвојених објеката за потребе водоснабдевања оближњих сеоских домаћинстава (насеља), тако да се не угрожавају темељне вредности заштићеног подручја;
4. правилна примена природне обнове и благовремених редовних извођења сеча као мера неге шума;
5. поступно довођење састојина у оптимално стање. Извршити обнављање састојина по истеку опходње. У старијим вештачки подигнутим састојинама спровести селективне прореди. У младим културама спровести мере неге осветљавање и чишћења;
6. реконструкција девастираних састојина;

7. пошумљавање одређеног дела чистина;
8. припрема изданаčkih састојина за конверзију селективним проредама;
9. нега шума и шумских култура у свим фазама развоја;
10. обнављање букових шума;
11. обнављање хрстових (китњакових, сладуново церових) шума;
12. супституција дела деградираних састојина;
13. одржавање и делимична реконструкција већ постојећих саобраћајница;
14. унапређивање затеченог стања шума, односно превођење већег дела површине изданаčkih шума у високе, односно превести изданаčke састојине у виши узгојни облик путем конверзије;
15. попуњавање разређених шума и реконструкцију деградираних те превођење у састојине високог узгојног облика;
16. начин газдовања предвиђен и прописан посебним шумским основама за све газдинскејединице које су у заштићеном природном добру;
17. начин газдовања на површинама на којима се истраживањима потврди присуство строго заштићених и заштићених дивљих биљних и животињских врста које су ретке и угрожене и за које су потребне додатне мере заштите у оквиру посебних услова заштите за дате врсте и њихова станишта.

Члан 6.

На подручју Предела изузетних одлика „Планина Цер”, на површинама на којима је утврђен режим заштите II степена спроводи се активна заштита ради очувања и унапређења природних вредности, посебно кроз мере управљања популацијама дивљих биљака и животиња, одржање и побољшање услова у природним стаништима и традиционално коришћење природних ресурса.

Осим забране радова и активности, које су као такве утврђене чланом 35. Закона о заштити природе и члана 5. ове уредбе, у режиму заштите II степена забрањује се и:

1. изградња инфраструктурних објеката електронских комуникација (антенска постројења, радио телевизијских предајника, предајници мобилне телефоније, као и других објеката високоградње који нарушавају визуелни интегритет простора);
2. изградња надземних и подземних линијских инфраструктурних објеката (електроенергетски водови, жичаре и сл.);
3. изградња енергетских објеката (ветрогенератори, соларни панели и др.);
4. изградња викендица и других породичних објеката за одмор;
5. изградња јавних скијалишта;
6. извођење геолошких истраживања која подразумевају израду истражних објеката (бушотина, раскопа, бразди, истражних етажа, као и израда подземних рударских просторија);
7. изградња индустријских, металуршких и рударских објеката;
8. подземна и површинска експлоатација минералних сировина;
9. формирање позајмишта или отварање каменолома;
10. изградња објеката за рециклажу и спаљивање отпада и образовање депонија отпада;
11. измена морфологије терена, односно извођење радова који би могли да униште или наруше геоморфолошке или хидролошке карактеристике терена;

12. превођење вода и измена хидродинамичких карактеристика и режима потока, као и сви други радови и интервенције који могу утицати на измену хидролошког режима подземних и површинских вода;

13. изградња хидротехничких објеката (брана – акумулација), преграђивање и регулација водотока, као и изградња хидроелектрана на водотоцима;

14. промена намене водног земљишта;

15. исушивање локалних бара и мањих водених површина;

16. изградња септичких јама пропусног типа и свако испуштање отпадних и осочних вода у водоток или земљиште;

17. сакупљање, оштећење, хватање, убијање и узнемиравање свих врста биљака и животиња из правилника којим се прописује проглашење и заштита строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива;

18. чиста сеча шума која није планирана као редован вид обнављања шума осим у случајевима прописаним у чл. 9. ст. 2 и 3. Закона о шумама;

19. одношење стеље, лисника и земљишта са површина под шумама;

20. фрагментација шумског комплекса;

21. постављање табли и других обавештења на стаблима;

22. неконтролисано сакупљање лековитог биља;

23. паљење ватре осим на местима одређеним за ту намену;

24. уништавање гнезда птица и активности које доводе до узнемиравања птица у периоду размножавања од 01. марта до 15. јула;

25. сакупљање и стављање у промет свих врста биљака и животиња из уредбе којом се утврђује стављање под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне;

26. формирање мрциништа;

Радови и активности ограничавају се на:

1. традиционално коришћење камена, глине и другог материјала за локалне потребе;

2. формирање шумских и пољопривредних монокултура;

3. уношење врста страних за дивљи биљни и животињски свет регије у којој се налази заштићено подручје;

4. узимање петролошког и палеонтолошког материјала, осим за потребе научних истраживања;

5. извођење хидрогеолошких истраживања;

6. каптирање извора за потребе водоснабдевања локалног становништва;

7. обављање свих радова у складу са основним шумарским принципима, односно газдовање шумама и шумским земљиштем по утврђеним у плановима и основама газдовања шумама којима се обезбеђује одржавање постојећих и повећање површина под шумским екосистемима и побољшање њиховог састава, структуре и здравственог стања, очување разноврсности и изворности дрвећа, жбуња и осталих биљних и животињских врста у шумским састојинама;

8. израда планова гајења и неге на заштићеном природном добру на усмеравање побољшање, унапређење и стабилност стања шумских екосистема;

9. постепено довођење састојина у оптимално стање, које ће у потпуности користити потенцијалне могућности станишта;

10. санација општег стања деградираних шумских екосистема;

11. начин газдовања шумама на максимално дугу опходњу и спровођење узгојно санитарних радова унутар заштићеног подручја на површинама шума где се налазе заједнице цера, а које представљају посебну природну вредност и реткост како подручја планине Цер тако и целе Србије;

12. извођење хитних и неопходних санационих шумских радова након акцидентних ситуација приликом ветролома, ветроизвала, пожара, каламитета инсеката;

13. спровођење одговарајућих мера противпожарне и противерозине заштите;

14. извођење радове који би довели допрекида склопа јаких размера;

15. помагање природном подмлађивању путем мера неге и припрема земљишта у години пуног уroda семена;

16. очување ивице шуме;

17. примену одговарајућих биолошких мера против фитопатолошких и ентомолошких обољења шума;

18. активности везане за унапређење популације ретких и угрожених биљних и животињских врста;

19. контролисану посету у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе;

20. спровођење активности у оквиру научноистраживачких радова и праћење природних процеса;

21. масовни видови туризма, као што су дзипијаде, enduro moto cross, велика окупљања концертног типа са изворима буке која могу негативно да утичу на дивље врсте и њихова станишта, као и друге активности које доводе до деградације и угрожавања птица и њихових станишта у периоду гнезђења од 1. марта до 15. јула;

22. изградња објеката туристичког смештаја, угоститељства, туристичке инфраструктуре на изградњу мањих објеката за презентацију природних и културних вредности или објеката у традиционалном стилу;

23. изградња објеката саобраћајне, енергетске и комуналне инфраструктуре, стамбених и економских објеката пољопривредних и шумских газдинстава, и то на објекте који не утичу негативно на повољнији положај животињских или биљних врста, њихових станишта, природних вредности и лепоту предела;

24. изградња објеката за конвенционално гајење домаћих животиња и дивљачи у оквиру постојећих сеоских домаћинстава;

25. примену хемијских средстава на употребу вештачких ђубрива на обрадивим површинама, а за хемијска средства за заштиту биља уз сагласност министарства надлежног за послове заштите животнe средине;

26. лов и друге редовне мере корисника, усмерене ка узгоју, заштити и коришћењу дивљачи, на активности које се одвијају према прихваћеним планским документима (ловне основе);

27. активност газдовања буковим шумама на локалитетима Кумовац и Добра вода како се не би нарушила равнотежа услова који погодују очувању врсте крвавац *Nuregicum androsaemum*;

28. уклањање сувих стабала, што подразумева остављање и мапирање по хектару најмање 12 старих стабала са природним дупљама која би служила за гнезђење и исхрану птица (шумски звиждак *Phylloscopus sibilatrix*, беловрата мухарица *Ficedula albicollis*, царих *Troglodytes troglodytes* и велики детлић *Dendrocopos major* др.);

29. активности на одржавању прогала, тако што се ови делови не смеју преводити у шикаре, шибљаке и шуме јер су значајне за одређене врсте птица као што је нпр. шумска шљука *Scolopax rusticola* нарочито у долини Беле реке и Милошевице;

30. хортикултурно уређење и постепена замена декоративних старих јединки дендрофлоре врстама које су аутохтоне, према пројектно-техничкој документацији (у дворишту манастира Радовашница).

Члан 7.

Предео изузетних одлика „Планина Цер” поверава се на управљање Јавном предузећу „Србијашуме” (у даљем тексту: Управљач).

У обављању законом утврђених послова управљања заштићеним подручјем, Управљач је овлашћен и дужан нарочито да: организује чуварску службу; обележи заштићено подручје и подручје заштитне зоне; донесе план управљања, годишњи програм управљања и акт о унутрашњем реду и чуварској служби; води евиденције о природним вредностима и људским активностима; обавештава кориснике заштићеног подручја и заштитне зоне о могућностима за обављање радова и активности; учествује у поступку утврђивања накнаде за ускраћивање или ограничавање права коришћења; издаје сагласности и одобрења; прати стање и води евиденције о природним вредностима, непокретностима и људским активностима; утврђује и наплаћује накнаде за коришћење заштићеног подручја.

Управљач је дужан да изврши упис делатности управљања заштићеним подручјем у складу са прописима којима се уређује класификација делатности и регистрација удружења у року од 60 дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Члан 8.

Очување, унапређење, одрживо коришћење и приказивање природних и других вредности Предела изузетних одлика „Планина Цер” спроводи се према плану управљања који доноси Управљач на период од десет година (у даљем тексту: План управљања), са садржином и на начин прописан законом којим се уређује заштита природе.

План управљања садржи циљеве и приоритетне задатке очувања повољног стања заштићеног подручја, као и превентивне мере заштите од пожара у складу са законом којим се уређује заштита од пожара и прописима донетим на основу тог закона.

План управљања Управљач доноси и доставља Министарству најкасније у року од десет месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

У поступку давања сагласности на План управљања, Министарство прибавља мишљења министарстава надлежних за послове науке, просвете, туризма, просторног планирања, водопривреде, рударства, пољопривреде, шумарства и финансија.

Управљач је дужан да једном у три године анализира спровођење Плана управљања и остварене резултате и по потреби изврши његову ревизију.

До доношења Плана управљања, Управљач врши послове на основу годишњег програма управљања који је дужан да донесе и достави Министарству на сагласност у року од 30 дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Годишњи програм управљања из става 6. овог члана садржи нарочито: сажет приказ природних и других вредности заштићеног подручја, циљева заштите и одрживог коришћења, могућности и ограничења за њихово остваривање; детаљан приказ

годишњих задатака на чувању, одржавању, унапређењу, приказивању и одрживом коришћењу заштићеног подручја за потребе науке, образовања, рекреације и туризма и укупног социо-економског развоја; приказ конкретних послова на изради и доношењу управљачких докумената, првенствено Плана управљања, акта о унутрашњем реду и чуварској служби и акта о накнади за коришћење заштићеног подручја; приказ задатака на обележавању заштићеног подручја, заснивању информационог система и противпожарној заштити; приказ субјеката и организационих и материјалних услова за извршења програма, висине и извора потребних финансијских средстава.

Члан 9.

Управљач је дужан да обезбеди спровођење режима заштите, односно унутрашњи ред и чување заштићеног подручја у складу са правилником о унутрашњем реду и чуварској служби који доноси уз сагласност Министарства у року од шест месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

У оквиру садржине прописане Законом о заштити природе, правилником се ближе утврђују забрањени радови и активности, као и правила и услови обављања радова и активности који су допуштени на подручју Предела изузетних одлика „Планина Цер”.

Правилник се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Члан 10.

Висину накнаде за коришћење Предела изузетних одлика „Планина Цер”, својим актом утврђује управљач, у складу са законом који дефинише накнаде за коришћење јавних добара.

Члан 11.

Управљач је дужан да заснује дигиталну базу података, односно географски информациони систем о природним и створеним вредностима, непокретностима, активностима и другим подацима од значаја за управљање Пределом изузетних одлика „Планина Цер”, у року од две године од дана ступања на снагу ове уредбе.

Члан 12.

Управљач је дужан да на прописан начин обележи Предео изузетних одлика „Планина Цер”, његове спољне границе и границе површина, односно локалитета са режимом заштите II и III степена најкасније у року од годину дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Управљач је дужан да у сарадњи са Републичким геодетским заводом и Заводом за заштиту природе Србије, изврши идентификацију граница Предела изузетних одлика „Планина Цер”, на терену, дигиталној ортофото карти и катастарском плану, у року од 12 месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

Члан 13.

Средства за спровођење Плана управљања Предела изузетних одлика „Планина Цер”, обезбеђују се из буџета Републике Србије, од накнаде за коришћење заштићеног подручја, прихода остварених обављањем делатности Управљача и из других извора у складу са законом.

Члан 14.

Планови, програми и основе из области рударства, енергетике, саобраћаја, шумарства, ловства, управљања рибљим фондом, водопривреде, пољопривреде и туризма и других делатности од утицаја на природу, а који се односе на коришћење природних ресурса и простора у заштићеном подручју Предела изузетних одлика „Планина Цер”, усагласиће се са Просторним планом Републике Србије, овом уредбом и Планом управљања из члана 9. ове уредбе.

Планови, програми и основе из става 1. овог члана, доносе се уз предходну сагласност министра надлежног за послове заштите животне средине.

Члан 15.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

5 Број:

У Београду, 2020. године

В Л А Д А

ПРЕДСЕДНИК